

- > Sunku vartoti vaistus rekomenduojamu laiku.
- > Jie turi klaidingų įsitikinimų apie vaistus.
- > Vartodami kai kuriuos vaistus, žmonės praranda seksualinį potraukį.
- > Jie bijo, kad taps priklausomi nuo vaistų.
- > Jiems neramu dėl vaistams išleidžiamų pinigų.

Tyrimais yra patvirtinta, kad daug didesnė atkryčio tikimybė būna tada, kai žmonės vaistų nevartoja. Todėl itin svarbu, kad sergančiojo artimieji mokėtų greitai atpažinti ženklus, rodančius, kad žmogus nebevartoja jam paskirtų vaistų. Kai vaistai nebevartojami, pirmieji požymiai dažnai būna labai panašūs į tuos, kurie pasireiškė ligai prasidedant, pavyzdžiui, depresija, užsisklendimas, miego sutrikimai, ažitacija (sujaudinimas).

Kaip galiu pasiekti, kad mano artimasis vartotų jam paskirtus vaistus?

- > **Kalbėkitės** apie teigiamus dalykus, dėl kurių vaistus vartoti verta. Taip pat aptarkite ir tai, kas atsitiks, jei jūsų artimasis vaistų nevertos;
- > **Pasikalbėkite** apie galimą šalutinį poveikį, kad jūsų artimasis būtų tam pasiruošęs;

- > **Nuraminkite**, kad nuo šių vaistų priklausomybė neišsivysto;
- > **Paašikinkite**, kad šie vaistai yra kompensuojami;
- > **Pasitarkite** su gydytoju, ką reikėtų daryti, jei pastebite šalutinį poveikį. Paklauskite, gal būtų įmanoma vartoti mažesnę vaistų dozę, o gal geriau veiktų kitokie vaistai;
- > **Pasistenkite** padaryti taip, kad būtų lengva ir patogiu gerti vaistus: nustatykite žadintuvą pastoviam laikui, parašykite priminimą arba vaistų vartojimą susiekite su kasdieniu įvykiu, pavyzdžiui, prausimusi ryte, valgymu... Jei ir kiti asmenys šeimoje vartoja kokius nors vaistus, būtų gerai, jei visi tą darytų tuo pačiu metu (jei tik tai įmanoma);
- > **Paklauskite** gydytojo, ar kasdien geriamas tabletes galėtų pakeisti leidžiami vaistai;
- > **Pagirkite** artimąjį, kai jis reguliariai vartoja vaistus;
- > **Paskatinkite** draugus ir kitus šeimos narius taip pat kalbėti apie vartojamų vaistų privalumus, teigiamą efektą. Galbūt sergantysis bus labiau linkęs reaguoti į kitų asmenų, pavyzdžiui, savo bendraamžių, pastabas;
- > Jei jūsų sergantis artimasis itin priešinasi, nuolatinis zyzimas nepadės. Jums gali tekti atsitraukti;
- > **Susisiekite** su kitais gydymo komandos nariais, jei jums reikia pagalbos

Versta iš:

SCHIZOPHRENIA. FACTS FOR FAMILIES

Schizophrenia Society of Ontario
130 Spadina Ave., Suite 302
Toronto ON M5V 2L4
Phone: 00-1-416-449-6830
Fax: 00-1-416-449-8434
E-mail: sso@schizophrenia.on.ca
Website: www.schizophrenia.on.ca

Vertė Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos savanoriai

Ši informacija negali pakeisti specialistų konsultacijų ir patarimų. Tam, kad aptartumėte kiekvieną situaciją, susisiekite su specialistais.

Tiražas 1 500 egz.
Maketavo ir spausdino
Baltijos kopija
www.kopija.lt

Rėmėjas
Neįgaliųjų reikalų departamentas prie
LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Šizofrenija Faktai šeimoms

GYDYMAS IR VAISTAI

Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija

*Įregistruota Teisingumo ministerijoje
1997 m. kovo 27 d.*

Adresas Kaštonų g. 4, LT-01107 Vilnius
Tel. (8~5) 262 8936, tel./faks. (8~5) 212 1656

Elektroninis paštas Lspzgb@takas.lt
Internetinis puslapis www.Lspzgb.lt

Vilnius
2008 m.

Išleista iš 2008 m. Neįgaliųjų socialinės
integracijos programos lėšų

Gydymas ir vaistai:

Šizofrenijos gydymas susideda iš daugelio dalykų, pavyzdžiui:

- > vaistai;
- > konsultavimas, psichoterapija;
- > šeimos ir bendruomenės pagalba;
- > saugi gyvenamoji vieta už prieinamą kainą;
- > darbinių ar profesinių įgūdžių mokymo programos;
- > prasminga veikla;
- > atitinkamas gyvenimo būdas.

Dauguma šizofrenija sergančių asmenų visą gyvenimą turi gerti vaistus. Remiantis tyrimų rezultatais, vaistai – esminė normalaus gyvenimo sąlyga sergant šizofrenija.

Kokie gali būti vaistai?

Vaistai, kuriais gydoma šizofrenija, yra vadinami neuroleptikais arba antipsichotikais. Išskiriamos dvi rūšys:

- > Pirmosios kartos arba „tradiciniai“ antipsichotikai (klasikiniai);
- > Antrosios kartos arba „naujieji“ antipsichotikai (atipiniai).

Klasikiniai antipsichotikai buvo pirmieji vaistai, sukurti šizofrenijos gydymui. Šie vaistai gerai slopina tokius simptomus kaip haliucinacijos ir kludiesiai, tačiau neretai jie sukelia stiprų šalutinį poveikį, pavyzdžiui, tremorą (drebėjimą), raumenų sustingimą, ažitaciją (sujaudinimą), seksualines problemas, energijos stygių, nevalingus raumenų judesius (diskineziją). Pirmasis vaistas, sukurtas šeštajame XX a. dešimtmetyje, buvo chlorpromazinas (*Thorazine*). Šiai kategorijai priskiriami ir kiti vaistai: flufenazinas (*Modecate*), haloperidolis (*Haldol*).

Atipiniai antipsichotikai ne tik kontroliuoja pozityvius šizofrenijos simptomus (kludiesius, haliucinacijas), bet mažina neigiamus simptomus, pavyzdžiui, depresiją, užsisklendimą. Atipiniai antipsichotikai sukelia mažiau nepageidaujamų reiškinių nei pirmosios kartos antipsichoziniai vaistai. Atipinių antipsichotikų kategorijai priklauso šie vaistai: klozapinas (*Clorazil*), olanzapinas (*Zyprexa*), kvetiapienas (*Seroquel*), risperidonas (*Risperdal*).

Kaip veikia antipsichotikai ?

- > Neuromediatorius, esančius smegenyse, veikia antipsichotikai. Neuromediatoriai – tai tarsi cheminiai „pasiuntiniai“, perduodantys informaciją iš vieno smegenų ląstelių į kitas.
- > Vaistai, kurie naudojami šizofrenijai gydyti, veikia dopamino ir serotonino receptorius.
- > Dažniausiai šie vaistai vartojami 3 pavidalais: tabletės, lašai, ilgo veikimo leidžiami vaistai.
- > Kiekvienas žmogus skiriasi pagal tai, kokie vaistai jam geriausiai tinka, kokia jų dozė, kaip dažnai ir kiek ilgai reikia juos gerti. Kai kuriems žmonėms vienu metu reikia vartoti net kelis skirtingus vaistus.

- > Didesnės vaistų dozės – ne visada geriausia išeitis. Gydytojas nuspręs, kokią dozę reikia vartoti.
- > Vartojant vaistus ligos simptomai vieniems žmonėms visiškai nebesireiškia, kitiems jie padeda atsikratyti tik kelių simptomų. Deja, nedidelė žmonių dalis į vaistus visiškai nereaguoja.

Ar šie vaistai yra saugūs?

- > Antipsichotikai yra pakankamai saugūs, tačiau visi juos vartojantys asmenys turi pastoviai lankytis pas gydytoją.
- > Prie antipsichotikų nėra priprantama.
- > Antipsichotikus geriantys žmonės neturėtų vartoti alkoholio ar narkotikų.
- > Klozapinas gali pakenkti kraujyje esantiems leukocitams, kurie padeda organizmui kovoti su įvairiomis infekcijomis. Šį vaistą vartojantys žmonės turi pastoviai tikrintis leukocitų kiekį kraujyje.

O šalutinis poveikis?

- > Šeimos nariai turi stebėti, ar nepasireiškia šalutinis poveikis ir, jei pastebi ką nors neįprasto, turi apie tai pasikalbėti su gydymo komanda. Šalutinis vaistų poveikis būna aprašytas informaciniame lapelyje.

- > Galimas šalutinis poveikis – tai svorio didėjimas, diabetas, hiperglikemija, traukuliai ar širdies veiklos sutrikimai. Šalutinis poveikis pasireiškia ne visiems, kurie vartoja vaistus. Įvairūs vaistai gali sukelti skirtingą šalutinį poveikį. Tai būtina turite aptarti su gydytoju ar vaistininku.
- > Vartojant vaistus šalutinis poveikis ne visada bus vienodas. Nebevartojant vaistų dažniausiai jis praeina.
- > Pasireiškus šalutiniam poveikiui svarbiausia suprasti, kaip dėl to jaučiasi pats sergantis. Kartais žmonės nustoja vartoti vaistus dėl to, kad jiems trukdo šalutinis vaistų poveikis.

Ar vaistai išgydo šizofreniją?

- > Ne. Šie vaistai gydo šizofreniją, bet negali jos visiškai išgydyti. Šizofrenija sergantiems žmonėms vaistai reikalingi taip pat, kaip diabetu sergantiesiems būtinas insulinas.

Kodėl kai kurie žmonės nustoja vartoję vaistus?

- > Jie netiki, kad serga ar kad jiems vaistai yra reikalingi.
- > Vaistai sukelia nemalonų šalutinį poveikį.
- > Jie piktnasi ir priešinasi faktui, kad jiems reikia vartoti vaistus.

